

Oldřišov

1. Historie obce

První písemná zmínka

V listině moravského markraběte Přemysla premonstrátskému klášteru v Hradisku u Olomouce se roku 1234 uvádí jako „Oldrisow“.

Okolnosti vzniku

Obec byla založena na popud premonstrátského kláštera na Hradisku, který si pak v Oldřišově zřídil proboštví. Podle jedné z pověstí byla vesnice založena středověkým poustevníkem Abrahámem, jenž ve zdejších lesích vybudoval kostelík sv. Jiří. Když se mnich stal opatem hradištského kláštera, připadlo toto území premonstrátům. Způsobem založení se jedná o návesní ves, přičemž náves byla posléze zastavěna. V 15. a 16. století byl Oldřišov městečkem.

Původ názvu

Původ názvu vychází z osobního jména Oldřiš, které je staročeskou zdrobnělinou jména Oldřich. Ve středověku se tedy jednalo o *ves lidí Oldřichových*. Z českého lidového označení Oldřovo, Odršovo je odvozena německá podoba Odersch.

Proměny a varianty názvu

Oldrisow (1234), Oldrisoue (1249), Oderschau (1349 a 1724), Oldřišov (od 1437), Voldřišov (1540), městečko Oldřišov (1608), Oldrissow (1386), Odersch (1681–1945), Oderschow (1784), Oldřovo (1837–1885, lidově Odršovo)

Obyvatelstvo

1784	35 sedláků, 36 zahradníků, 33 domkařů, 506 obyvatel
1855	1037 obyvatel
1871	1060 obyvatel ve vsi + 222 obyvatel na statku
1905	1428 obyvatel
1921	1378 obyvatel
1930	1328 obyvatel
1950	1199 obyvatel
1970	1247 obyvatel
1991	1238 obyvatel
2020	1410 obyvatel

Heraldické symboly

Od roku 1996 užívá obec svůj praporek a znak, na němž je vyobrazena stříbrná sova v modrém štítě. Vychází z pečeti otištěné v elaborátech karolinského katastru z roku 1723.

Otázky a úkoly

Napiš rok a vypočítej, před kolika lety byl poprvé písemně zaznamenán název obce.

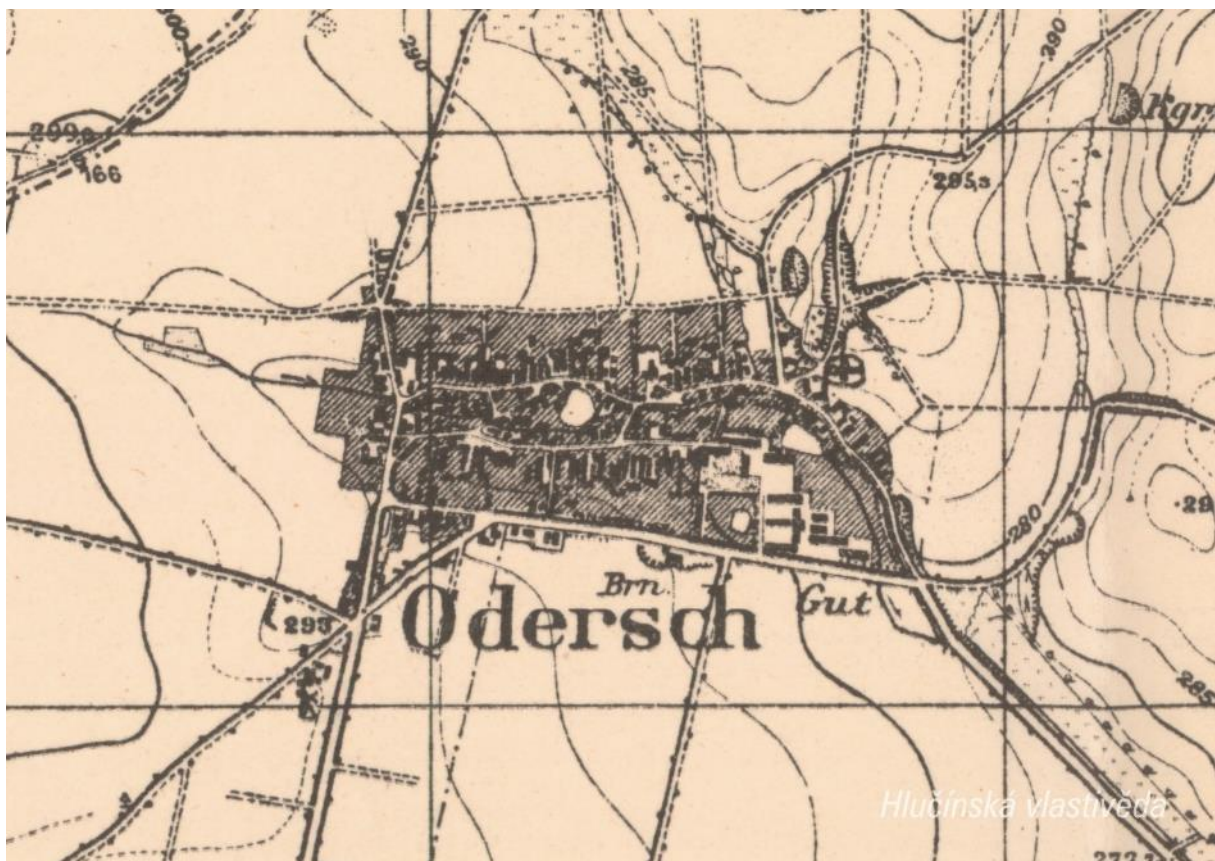
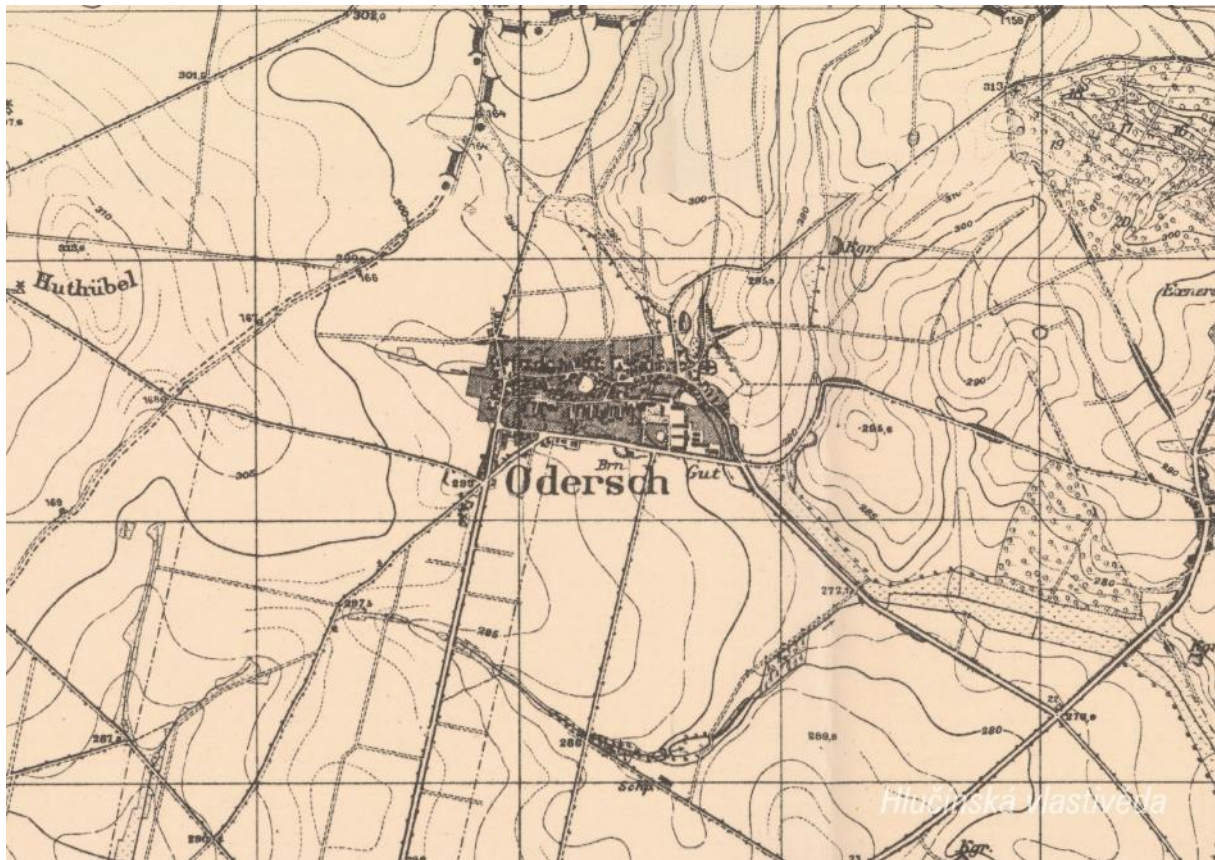
Podle koho nebo čeho název obce vznikl? Jak se psal název obce v německém jazyce?

Ve kterém roce měla obec nejvyšší počet obyvatel?

Jak si vysvětluješ úbytek obyvatel v roce 1950 oproti roku 1930?

2. Mapy

Historická mapa obce z konce 19. století

Otázky a úkoly

V jakém jazyce je mapa psána?

V čem se liší dobové zobrazení od současného?

Dokážeš najít dominanty obce?

Porovnej tehdejší a současnou zástavbu.

Označ na mapě místa, kam se rozšířila současná zástavba.

Nacházely se v obci mlýny? Kolik jich bylo?

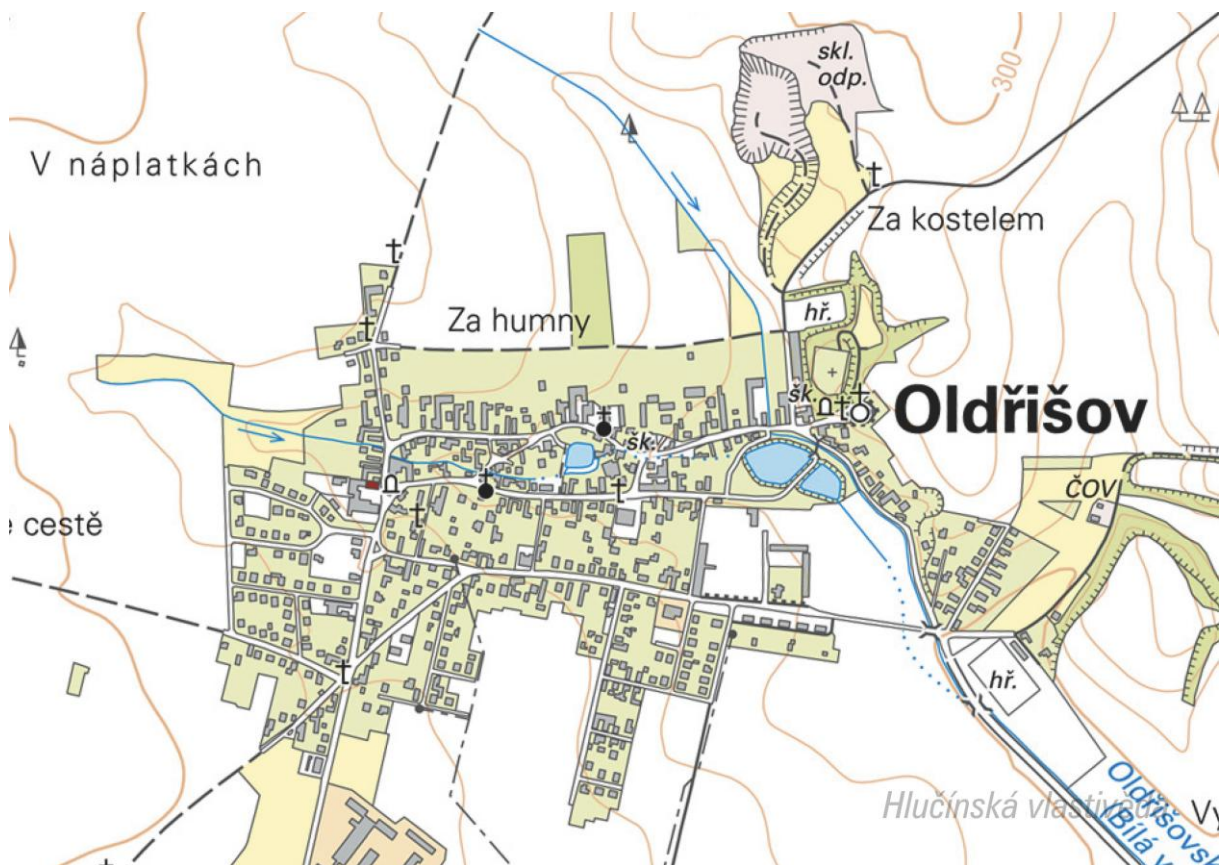
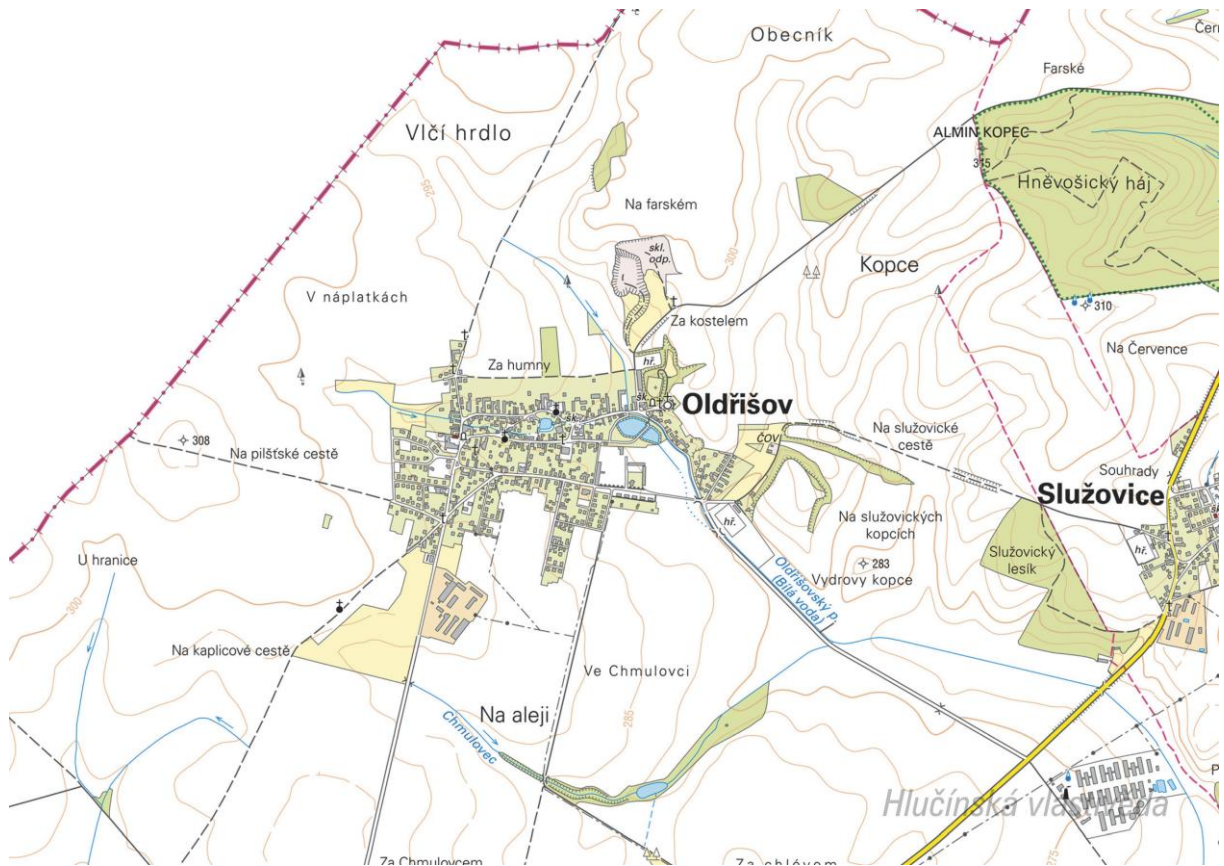
Nacházely se v obci rybníky? Kolik jich bylo?

Poznáš, jak je označena alej?

Vytvoř k mapě legendu – symboly a popis toho, co označují.

Jaké další změny krajiny dokážeš z mapy vyčíst? (zánik lesů, změna vedení cest, zánik cest, atd.)

Současná mapa

Ortofotomapa z roku 1946

Ortofotomapa z roku 2020

Otázky a úkoly

Zakresli do mapy tyto objekty: kostel, kříž, kaplička, pomník, škola, továrna, zámek, hasičárna a další.

Zakresli do mapy názvy ulic – souvisejí se zaniklými místy, řemesly nebo historickými událostmi?

V mapě označ tyto stavby:

- architektonicky cennou/zajímavou,
- ve které působil / kterou postavil někdo významný,
- která je sídlem významné instituce,
- kde se lidé pravidelně schází a tráví svůj volný čas,
- která je nejstarší/nejnovější/největší/nejpodivnější,
- ve které se událo něco významného,
- kde se něco vyrábí/je poskytována služba ostatním obyvatelům,
- která nabízí kulturní vyžití,
- která je stará, chátrající, potřebovala by rekonstrukci,
- která (ne)slouží svému původnímu účelu,

Vysvětli názvy míst v mapě.

Napiš do mapy názvy čtvrtí, polí nebo lesů, zkus zjistit, proč se tak jmenují.

Zakresli do mapy obrys původní zástavby.

Vytvoř jednoduchou mapu obce s fotkami zajímavých staveb.

Porovnej současná a dobová ortofota. Pojmenuj změny ve struktuře krajiny. Co se změnilo a proč?

Porovnej dobovou a současnou mapu obce. Hledej věci, které zanikly (např. zahrady, sady) a naopak, které nově přibýly (areály firem, nové čtvrti...).

Najdi na dobovém ortofotu pozůstatky válečných bojů. Podle čeho se to dá poznat?

Pocitová mapa obce

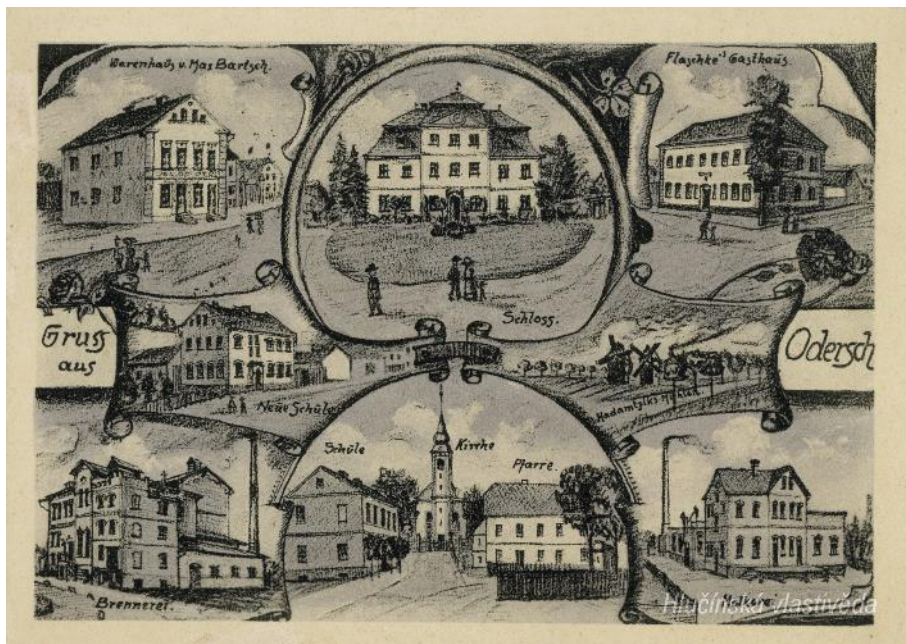
Skupinová práce při procházce obcí. Vytvoř jednoduchou mapu obce a zaznač do ní tato místa:

1. krásné, příjemné místo
2. ošklivé, zanedbané místo
3. významné místo
4. tajemné nebo posvátné místo
5. nebezpečné místo
6. oblíbené veřejné místo, kde se lidé scházejí
7. místo, kde si hrají děti
8. místo, kam rád chodíš na procházku

V rámci aktivity si zhotovte se třídou piktogramy symbolů, které by měly jednotlivá místa charakterizovat. Piktogramy pak můžete vystřihnout, nebo elektronicky vkládat do mapy. Můžete se domluvit s kolegy, aby byla tato aktivita zařazena do výtvarné výchovy.

3. Historické pohlednice

Oldřišov mezi lety 1907 a 1910

Vyznač na mapě, kde se nacházejí zobrazené budovy. Co se změnilo? K čemu tehdy sloužily a jak jsou využívány dnes?

Nahoře: Obchod Maxe Bartsche (dnes již neexistuje, zničen za války) / Zámek (v současnosti multifunkční centrum obce) / Flaschkeho hospoda (v současnosti budova v rekonstrukci)

Uprostřed: Nová škola (současná školní budova) / Hadamczikovy mlýny (v současnosti je zde pole)

Dole: Lihovar (v současnosti sýpka obilí) / Stará škola, kostel, fara (místo školy stojí smuteční síň) / Mlékárna (soukromý objekt, známý jako Kovárna)

Oldřišov mezi lety 1938-1945

Ze které doby je pohlednice?

Po připojení obce k Německu 1938, na snímku jsou patrné vlajky s hákovými kříži.

Kde se nacházejí zobrazené budovy? Co se změnilo? K čemu sloužily a slouží?

Nahoře: Stará škola, kostel, fara (místo školy stojí smuteční síň) / Obchod Franze Thiemela, který byl po odsunu majitelů využíván jako mateřská škola a posléze přestavěn k nepoznání

Dole: Hostinec U Slunce (v současnosti nevyužitá budova) / Zámek (v současnosti multifunkční centrum obce)

Na pohlednici označ detaily, které dnes vypadají jinak, nebo zcela chybí.

Vytvoř z vlastních fotografií pohlednici stejných míst.

Oldřišov na první poválečné pohlednici

Doplň názvy staveb na obrázku.

Nahoře: Stará škola, kostel, fara / Mlékárna, později kovárna / Hostinec U Pardů

Dole: Dům finanční stráže / Ulice Svobody / Obchod pana Kubného

Kde se nacházejí zobrazené budovy?

Co se změnilo? K čemu sloužily a slouží?

Nahoře: Stará škola byla zbořena, místo ní je smuteční síň / Mlékárna, později kovárna slouží jako bytový dům / Hostinec U Pardů je přestavěn na Kulturní dům

Dole: Dům finanční stráže slouží jako bytový dům / Ulice Svobody / Obchod pana Kubného slouží jako bytový dům

Na pohlednici označ detaily, které dnes vypadají jinak, nebo dnes v obci zcela chybí.

Vytvoř z vlastních fotografií pohlednici stejných míst.

4. Fotografie

Ve které části obce se nachází místo na fotografii? Najdi přímo v obci nebo vyznač na mapě.

V ulici Svobody, mezi mateřskou školou a smuteční síní.

Pořid' současný snímek daného místa.

Jak se daná lokalita změnila?

Dům vlevo – obchod Maxe Bartsche již nestojí.

Co zapříčinilo uvedené změny?

Budova byla zničena během válečných bojů v dubnu 1945.

Kde se nachází místo na fotografii?

V ulici Svobody, u křižovatky s ulicí Jaselskou.

Ze které doby snímek pochází? Podle čeho to lze poznat?

Z 50.-60. let 20. století – již nefunguje Pekařství pana Kubína (rohová budova vlevo), silnice je dlážděná kočičími kostkami, asphalt byl položen až v 70. letech 20. století.

Poříd' současný snímek daného místa.

Co se změnilo?

Kde se nachází místo na fotografii?

Obecní rybník, park u hasičárny.

Ze které doby snímek pochází? Podle čeho to lze poznat?

Z 50.-60. let 20. století – budova uprostřed ještě slouží jako hasičárna, muselo to tedy být před postavením nové hasičárny v roce 1965

Jak se tento prostor změnil? K čemu sloužil rybník a budovy v minulosti a k čemu dnes?

Bývalá hasičárna slouží jako moštárna, v jejím okolí je park, rybník má betonové břehy.

5. Námetý dalších aktivit

Dobová fotografie události

Zjisti, o jakou událost se jedná (např. Boží tělo, oslava osvobození, pokládání kanalizace, prvomájový průvod...).

Pokus se snímek datovat a lokalizovat.

V případě, že snímky nebudete mít, zorganizujte jejich sběr mezi žáky a učiteli.

Náměstí, náves

Rozhlédni se kolem sebe, najdi a zjisti název ulice, která je na fotce.

Pojmenuj historickou událost, která vyvolala situaci zachycenou na fotce.

Zároveň zapiš, proč nastala a v jakém měsíci a roce.

Existuje souvislost s dobovou situací a současným názvem ulice?

Měnily se názvy místa? Zjisti od kolemjdoucích, příbuzných.

Zaniklá stavba

Vyhledej místo, kde stála již zaniklá budova. Z jakého důvodu stavba zanikla, zjisti nebo přemýšlej.
Jak vypadá současná stavba? Která slova tě při pohledu na ni napadnou?

Dochovaná stavba

Překresli ozdobný nebo zajímavý prvek ze stavby.

Jaký nápis je na budově?

K čemu budova slouží a bylo to tak i v minulosti?

Jaké lidské povolání je pro tuto stavbu typické?

Pozoruj stavbu a srovnej s fotkou nebo pohlednicí, porovnej její proměnu.

Popiš současnou stavbu.

Popiš stavbu z historické fotky.

Která podoba stavby se ti líbí – současná nebo minulá?

Vytvoř pohlednici tvé obce.

Pomník

Proveď frotáž nápisu, symbolu.

Vysvětli, k jaké události se pomník vztahuje.

Jaký prvek z pomníku symbolizuje událost, na kterou pomník upomíná?

Jaké pocity v tobě vyvolává vzhled a nápisy na pomníku?

Nachází se zde letopočet události?

Z jakého roku stavba pochází?

Na pomníku vyhledej příjmení, které dodnes někdo v obci má.

Konají se u tohoto místa nějaké vzpomínkové akce?

Načrtni pomník a zkus popsat jeho jednotlivé části.

Z jakého materiálu (kamene) je pomník?

Na kterých místech (bojištích) vojáci padli, vypiš státy, ve kterých se nacházejí.

V kolika letech většina vojáků z pomníku padla?

Jak probíhala válka v tvé obci?

Navrhni **pomník** nebo **pamětní desku** se symboly, které by odkazovaly na vybranou historickou událost ve tvé obci.

Kříž

Otázky a úkoly viz pomník.

Přemýšlej, jaký důvod mohl mít člověk, který nechal kříž postavit?

Přináší text na kříži nějaké poselství?

Kostel**Stavba kostela**

Byl jsi někdy v kostele? Co jsi tam viděl?

Jaké slavnosti nebo obřady v něm probíhají?

Proč je kostel největší stavbou v obci? Na jakém místě stojí / Ve které části obce se nachází? Jaký měla tato stavba význam pro naše předky?

Obejdi si stavbu a načrtni její půdorys, průčelí kostela a boční pohled.

V jakém slohu byl kostel postaven? Na základě čeho to lze poznat?

Jaké architektonické prvky poznáš / dokážeš je pojmenovat?

Zjistí, ve kterém roce byl kostel postaven.

Zakresli do obrázku kostela: loď, věž, okna, zvon, kříž.

Interiér kostela

Zakresli plánek interiéru kostela (nebo piš do připraveného náčrtku) a najdi: oltářní obraz, kůr, zvonek na ohlašování mše, nádobu na svěcenou vodu, kazatelnu a další.

Jací světci jsou v kostele zobrazeni, víš něco o jejich životě? Jak na tebe působí výzdoba kostela?

Najdi světce na obrazech a sochách.

Kronika

Digitalizovaná na webu viz odkaz: https://www.archives.cz/web/digitalni_archiv/

Najdi v kronice vybranou událost nebo téma.

Jaké informace jsou zapsané v kronice obce v roce...

Kterou současnou událost bys zaznamenal/a do obecní kroniky?

Jakou zajímavost ze života školy bys zapsal/a do školní kroniky?

Významný objekt

Postav se před objekt A a podívej se vlevo, jaká stavba se zde nachází, k čemu slouží?

Na zdi domu je text, přečti jej a vysvětli:

Zapiš skutečnost, která tě v souvislosti s tímto místem (stavbou) nebo jeho historií nejvíce překvapila.

Změř pozorovaný objekt, pomocí kroků, pásma, odhadem.

Z jakých geometrických útvarů se objekt skládá.

Vytvoř náčrtek objektu ve čtvercové síti.

Vytvoř model objektu.

Fotocesta

Pomocí aktivity „fotocesta“ provedte děti místem vaší obce nebo je zaveďte k zajímavé stavbě. Připravte si několik fotek detailů budov, které se na plánové cestě nacházejí. Dbejte na to, aby z každého stanoviště byl vždy vidět objekt z následující fotky.

Větší děti mohou aktivitu nachystat samy.

Znak, pečeť

Seznam se s historickými znaky a pečetěmi obce.

Vytvoř znak obce různými výtvarnými technikami – kresba, koláž, keramika, linoryt...

Vymysli nový znak obce.

Místní pověsti

Napiš název pověsti.

O čem pojednává? K jakému místu se vztahuje?